

Motion till riksdagen

1989/90:So635

av Göran Åstrand (m)

Barnomsorgens pedagogiska innehåll

Fostran och uppfostran ger oss livsförutsättningar. Man brukar säga att föräldrarnas uppgift är att lära barnen flyga, men flyga skall de göra själva! Föräldrarollen är dock svår och bygger på ett komplicerat mönster av ansvar och plikter där omsorg, tillsyn och fostran är integrerade delar.

Att föräldrarna har ansvaret för fostran är självklart och får inte ens ifrågasättas. Som jag ser det är det en av samhällets allra viktigaste åtgärder att stärka föräldrarollen och familjen och genom attityd till normbildning och socialt ansvar underlätta familjens fostrande roll. Genom den politiska utvecklingens försorg har dock föräldrarollen kommit att ifrågasättas och samtidigt har ökad familjesplittring medfört att fler barn växer upp i splittrade familjer med oftast endast en förälder. Skattepolitikens konsekvenser har därtill blivit att det inte längre går att försörja en familj med småbarn på en lön. Regelmässigt arbetar numera föräldrarna, inte för att det är bra för barnen utan för att det är nödvändigt för familjeekonomin.

Omsorg och tillsyn utanför familjen har därmed blivit allt vanligare.

Inom begreppet barnomsorg ligger en rad åtgärder, från möjligheten att få stimulans och lek i deltidsskolornas tretimmars verksamhet till de dagslånga daghemsvistelserna som är många små barns vardag. Där finns också familjedaghemmens mjukare familjemiljö, den öppna förskolans pedagogiska möjligheter, och ett brett spektrum av förskolealternativ i privat, kooperativ eller kommunal regi.

För verksamheten som helhet gäller att den nästan undantagsvis diskuteras i termer av antal platser, tillgång (eller brist) på personal och ekonomi och avgifter.

Årtiondens erfarenhet av politiskt arbete med barnomsorg har lärt mig att alla kommunala debatter handlar om dessa praktiska, tekniska eller ekonomiska ting.

Man frågar sig inte i första hand om verksamheten är bra för barnen, om den ger stimulans och trygghet, utan om det finns plats, om det finns personal, vad det kostar och hur stor föräldrarnas avgift skall vara. Och därtill diskuteras om det skall vara ett samhällsmonopol eller inte.

Glöm inte barnen! Med stort eftertryck och nästan förtvivlan vill jag föra barnens talan i denna debatt.

Vad är bra för ett litet barn? Vilken trygghet skall vi i barnomsorgen ge detta barn? Hur skall vi stimulera barnet att upptäcka världen och sig själv?

Hur skall barns leklust och kreativitet tas till vara och hur skall vi hjälpa deras intellektuella utveckling? Hur skall vi kunna trösta och stödja där hem-situationen kräver det? För visst är det sådana här frågor vi skall ställa oss.

Mot. 1989/90
So635

Kvaliteten får aldrig eftersättas!

Det finns så mycket som är bra i svensk barnomsorg. Vi har en bredd och mångfald som är imponerande. Tiotusentals anställda gör motiverade och beundransvärda insatser. Massor av barn får trygghet, omsorg, stimulans i barnomsorgen. Därtill har de senaste åren tillkommit mycket kvalificerad barnomsorg i privat eller kooperativ regi, med nya kvalificerade grepp, nytt innehåll i pedagogiken och med stabila välkvalificerade personalgrupper.

Men problemet är inte det som fungerar och är bra. Problemet som är mycket brett och omfattande – och som oroar massor av föräldrar – är när personalomsättningen är för stor, när man måste arbeta med mindre motiverad och inte adekvat utbildad personal, när lokalerna är olämpliga, när det mera blir fråga om tillsyn än omsorg.

När barnomsorg bedrivs med oklar pedagogik, med utbildad eller omotiverad personal och i olämplig miljö så blir barnen lidande.

Ur kvalitetssynpunkt är det därför glädjande när nu föräldraopinionen lyckats ändra på barnomsorgens struktur och vi får fler privata dagis, fler föräldrakooperativ, fler personalkooperativ och att föräldrar äntligen får möjlighet att kombinera värden av egna barn med omsorg om andra barn enligt den s.k. Uppsalamodellen.

I första hand ur barnens synpunkt är allt detta mycket glädjande.

Det som fortfarande oroar mig och en stor del av föräldragruppen med barn på dagis är dock oklarheten kring vad som är avsikten med barnomsorgen och oklarheten i verksamhetens innehåll.

Det pedagogiska har alltid kommit i sista hand när beslutsfattare pratar barnomsorg och det är tur att personal och föräldragrupper varit mer uppmärksam.

Det sker för närvarande en viktig omstrukturering inom barnomsorgen när antalet barnskötare minskar och antalet förskollärare ökar. Utvecklingen – som jag ser som riktig och önskvärd – underlättas naturligtvis också av den samsyn som nu finns i politiken att söka ekonomiskpolitiska lösningar (vårdnadsersättning och/eller förlängd föräldrapenning) som möjliggör för föräldrar att vara hemma med barnen åtminstone de 12–15 första månaderna.

Genom att barnomsorgen därmed i större utsträckning kan riktas in på åldersgrupperna 2–6 år ökar behovet av pedagogik (förskollärare) och minskar behovet av tillsyn och skötsel (barnskötare).

Därmed finns alltmer resurser att omstrukturera barnomsorgen i pedagogisk riktning. Det är bra och viktigt men har gått mycket långsamt och innebär fortfarande en rad oklarheter som jag här skall peka på.

Vilken normgivning förekommer i barnomsorgen? Hur får barnen den del av fostran som är respekt för andra och lära sig vad som är rätt och fel? I kristna förskolor finns en given grund för detta i Tio Guds Bud. Uppenbart finns här behov av en pedagogisk översyn där normgivning och etik och moral återfinns i barnomsorgens pedagogiska program.

Hur stimuleras barns intellektuella utveckling? Hur tar man i verksamheten vara på den originalitet och den särart som varje individs intellekt förutsätter? Hur tar man tillvara den oerhörda receptivitet som små barn har vid kunskapsinläring? Uppenbart finns här behov av en pedagogisk översyn där barns intellektuella stimulans återfinns i barnomsorgens pedagogiska program.

I motion till 1988/89 års riksmöte motionerade jag om "rätten till tystnad". Motionen fick en välvillig kommentar men föranledde ingen åtgärd från socialutskottets sida. Jag återkommer till frågeställningen eftersom den uppenbarligen upplevs som ett stort problem av många föräldrar, särskilt på stora, bullriga daghem. Gruppverksamhet och lek, motorisk träning och gemensamma övningar, allt detta är en viktig del av förskolans pedagogik. Men hänsyn måste tas till de som mest går och pular för sig själva, som är introverta, som är "tänkande Augustar", som behöver få vara för sig själva och ha "rätt till sin egen tystnad". När sådana barn "knuffas" in i gruppgemenskapens bullriga barnskara tränger man deras integritet för när.

Glöm inte barnen i barnomsorgen !

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen begär att regeringen låter företa en översyn av barnomsorgens pedagogiska innehåll och därvid särskilt belysa behovet av intellektuell stimulans, normgivning och rätten till tystnad.

Stockholm den 25 januari 1990

Göran Åstrand (m)